

Гонтар А. В. Городские Советы Украины: история становления и развития (20–30-е годы) / А. В. Гонтар. – К.; Одесса: Вища шк., 1990. – 204 с. 105. Гонтар А. В. К вопросу о количестве городов и городских Советов на Украине в 20-е годы / А. В. Гонтар // Вопросы истории СССР. – Х., 1985. – Вып. 30. – С. 85–93. 106. Гонтар А. В. Советские Украины в период восстановления и реконструкции народного хозяйства (1921–1937) в послевоенной советской историографии / А. В. Гонтар // Вопросы истории СССР. – 1987. – Вып. 32. – С. 77–83.

Виталий Жмака

ГОРОДА ЛЕВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЫ ПЕРИОДА НЭПА В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ИСТОРИОГРАФИИ 1920–1980-Х ГГ.

В статье проведен обзор отечественной историографии 1920–1980-х гг., в которой затрагиваются разнообразные проблемы городской жизни Левобережной Украины периода НЭП. Автор выделяет этапы развития исторической науки по этому вопросу, дает им комментарий. Подчеркивает, что урбанистическая историография указанного периода прошла путь от первых, не уверенных шагов, через преследования и запреты, до так называемого «дозированного расцвета», заложив достаточно прочный фундамент для урбанистических исследований периода независимости.

Ключевые слова: город, историография, урбанистика, очерк, путеводитель.

Vitaliy Zhmaka

THE CITIES OF THE LEFT-BANK UKRAINE IN THE PERIOD OF NEPS IN THE NATIVE HISTORIOGRAPHY OF 1920–1980

The article deals with the observation of the native historiography of 1920–1980, where different sides of living in towns in Left-bank Ukraine in the period of NEP are touched upon. The author admits three periods of in the development of the historical science concerning this question and gives some commentaries of it. The author notices that the urban historiography passed the way from the first uncertain steps through different followings and forbiddings to the so-called «limited growth», having made the fundamental basic for the urban researches in the period of independence.

Key words: town, historiography, urban, story, guidebook.

УДК: 94(470+571)

Ірина Музичин

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ ПРО ПОЛІТИКУ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ЩОДО ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У статті розкрито основні аспекти політики Російської імперії щодо українських земель Австро-Угорщини під час Першої світової війни крізь призму бачення західноукраїнських авторів міжвоєнного періоду.

Ключові слова: Перша світова війна, москвофільство, міжвоєнний період, українофіли, західноукраїнські землі.

Особливе місце в історії боротьби українського народу за власну незалежну соборну державу займають 20–30-ті рр. ХХ ст. Незважаючи на величезні фізичні, територіальні, морально-психологічні втрати, український народ, його інтелектуальна еліта, не полишали думки про відновлення суверенної держави. У сьогоденній складній для України військово-політичній ситуації актуальним буде звернути увагу на доробок західноукраїнської суспільно-політичної та наукової думки, яка і започаткувала аналіз проблеми політики Росії щодо українських земель Габсбургів в період Першої світової війни.

Сучасні українські історичні дослідження теми Першої світової війни представлені науково-методичними та історіографічними розробками О. Реєнта [31], М. Литвина [23], В. Великочия [12], В. Любченка [25]. Фрагментарно теми російської присутності в Галичині та розвиток москвофільства торкаються наукові розробки О. Сухого [35], М. Мудрого [28–29] та ін.

У пропонованій статті автор має на меті з'ясувати внесок західноукраїнської історіографії міжвоєнного періоду у дослідження проблеми зовнішньополітичної діяльності Російської імперії щодо українських земель Австро-Угорщини під час Першої світової війни.

Особливості висвітлення ідейно-політичних концептів Росії, з якими вона вступала у війну, запроваджений нею репресивний режим на окупованих українських землях, проблем австрійських і

російських репресій та москвофільського руху західноукраїнською історіографією 1920–1930-х рр. були визначені уже в період Великої війни істориками та громадсько-політичними діячами. Йдеться звичайно ж, про роботи члена НТШ В. Дорошенка [14], публіциста М. Лозинського [24], історика та політика С. Томашівського [41], академіка І. Крип'якевича [20], журналіста та громадсько-політичного діяча Л. Цегельського [43].

Говорячи про такі характеристики, слід мати на увазі, насамперед, праці К. Левицького – лідера націонал-демократів та очільника українського політичного руху Галичини кінця XIX – початку XX ст. [21]. Незважаючи на те, що робота написана як мемуарна, тут присутні елементи аналітики, поданої за проблемно-хронологічним принципом та підкріпленої численними документами і коментарями. Особливістю праці є періодизація розвитку національно-політичного руху, зроблена К. Левицьким, як сучасником подій Першої світової війни.

Автор не проаналізував деталей та особливостей російської окупаційної політики в Галичині та Буковині. Натомість, подав тільки дані про знищення російською адміністрацією громадських та культурних установ і переслідування мирного населення, виступивши з яскраво виражених австрофільських позицій. Залишилися без відповіді питання причетності до масових репресій офіційного Відня та австрійської армії, яка таким чином хотіла перекласти вину за поразки на фронтах на «зрадників русинів». Відповідаючи на критику москвофілів, К. Левицький стверджував, що австрійська репресивна машина зачепила не тільки прихильників Росії. Він переконливо доводив, що авторитетні українські політики у Відні робили все необхідне для «реабілітації безвинних русинів» [21]. Провідний галицький громадсько-політичний діяч вважав, що через безпідставні звинувачення у москвофільстві постраждало значно більше українців, котрі ніколи не співпрацювали з військовою владою.

Праця «Історія політичної думки галицьких українців» суттєво вплинула на подальшу історіографію, утвердивши надовго австрофільські симпатії при висвітленні окремих аспектів проблеми політики російського уряду на західноукраїнських землях під час Першої світової війни. За прикладом К. Левицького, наступні автори акцентували свою увагу на національному аспекті і політиці австрійського уряду в цій сфері. Одним з позитивних аспектів цієї роботи стало те, що автор чи не вперше подав розгорнуту характеристику таборів біженців та статистику, порівнюючи становище євреїв, поляків, українців та розкриваючи складні стосунки між ними.

Західноукраїнську історичну думку міжвоєнного періоду також представляють розвідки М. Стахів [32–34]. Його активна позиція як члена радикальної партії позначилася і на його науковому доробку, певною ідейною заангажованістю, з іншого боку, науково-популярні праці М. Стахів мають чітку структуру та досить деталізовано систематизують внутрішні та зовнішні причини військового конфлікту в Україні та Європі. На відміну від більшості західноукраїнських авторів, М. Стахів рівнозначно критикував жорстоку та антиукраїнську політику як Росії, так і Австро-Угорщини. Зокрема, він розрізняв так звані «фальшиві» та «правдиві» причини світового конфлікту. Інтереси ж Росії виводив з її бажання здійснити реванш у європейській політиці та знищити український національний рух, анексувавши Галичину та Буковину [32, с. 39]. Його роботи так званого «галицького періоду» мали чи не вирішальний вплив на формування свідомості широких верств населення краю.

Досить малопомітним в історіографії є творчий доробок І. Карпинця – професійного історика, члена комісії нової історії України при НТШ у Львові. Його взаємопов'язані монографії «Історія західноукраїнських земель в часі Першої світової війни» та «Український народ Австро-Угорщини в часі Першої світової війни» є чи не найяскравішим прикладом перетворення національно орієнтованої західноукраїнської історіографії в радянську [17–19]. Дослідження характеризуються цілісністю, системністю і ґрунтуються на цілому комплексі австрійських, польських та українських джерел.

І. Карпинець детально змалював соціально-економічне та суспільно-політичне життя населення Галичини, Буковини та Закарпаття, наголошуючи, звичайно ж на польсько-українському конфлікті і діяльності москвофільських організацій. Саме останні, на думку автора, відіграли вирішальну роль в тому, що українські пересічні жителі зазнали переслідувань з боку австрійської адміністрації, котра діяла згідно списків, складених москвофілами ще до початку війни. Саме тому, австрійський терор, який детально змалював автор, на його погляд, практично не зачепив поляків, які активно підтримували москвофільство [18, с. 60-69]. На жаль, праці І. Карпинця не містять розповідей про період і характер російського окупаційного режиму в краї, оскільки рукопис на цьому місці обривається.

Принцип об'єктивного історичного дослідження вимагає звернути наукову увагу на доробок проросійськи орієнтованих авторів. Саме у міжвоєнний період речники москвофільства витворили свою концепцію історії західноукраїнського краю. Для її пропаганди був створений спеціальний Талергофський комітет, який розгорнув роботу з ушанування жертв австрійських репресій.

Результатом діяльності комітету стало видання «Талергофських альманахів» – історичної і мемуарно-документальної пам'ятки, яке в майбутньому перетворилося на важливе джерело вивчення австрійського терору проти галицьких українців. В загальному вони містили спогади очевидців та сучасників, уривки щоденників, фотографії, списки ув'язнених із різних регіонів краю. Зазвичай, дані не були підкріплені покликами на офіційні документи та джерела. Москвофільським авторам належить величезний пласт літератури історико-мемуарного, публіцистичного та документального характеру, більша половина якого пов'язана з трагедією Талергофа [36–39].

Яскравим прикладом є стаття закарпатського москвофіла, журналіста та громадсько-культурного діяча кінця XIX ст. С. Фенцика, в якій він висловив впевненість, що саме австрійський військовий табір загострив почуття і волю до національного самовизначення людей сміливих і відданих: «Талергоф є знаком стійкого російського націоналізму... в Галичині» [42, с. 8].

В основі історієписань москвофілів лежав ідейно-політичний мотив: трагічний образ в'язня-мученика став стрижнем їх політичної програми у міжвоєнні роки. Загострення полеміки між москвофільським і проукраїнським таборами відбулося у 1930-их рр. Проросійськи налаштовані автори В. Ваврик, В. Маковський, В. Хил'як, маніпулюючи цифрами та спекулюючи фактами, звинувачували українців у наклепах на своїх братів і допомогу австрійській владі у «виловлюванні шпигунів» й терорі. Так, колектив авторів цілої серії книг під промовистою назвою «Військові злочини Габсбургської імперії 1914–1917 рр.» висловлював впевненість, що війна була тільки приводом для проведення репресій на західноукраїнських землях [13].

Найбільшу кількість жертв (понад 30 тис.), які постраждали за всі роки війни у Талергофі, називав В. Ваврик – галицько-руський письменник та історик, один з лідерів москвофільства міжвоєнної доби [9, с. 52]. Роботи автора, публіковані у цей час, засвідчують з одного боку, що представники москвофільського руху продовжували діяти на теренах Польської держави, а з іншого, були результатом певних творчих підсумків автора [6–10].

Усі цифри, наведені автором праці не на основі документів, а із праці В. Маковського, яка була видана того ж року, що і робота В. Ваврика. Серед списку осіб, котрий налічує разом 37 осіб, які, на погляд автора, найбільше сприяли австрійській владі у переслідуваннях, є відомі галицькі і буковинські політики [26, с. 51]. Крім того, автор стверджував, що «доносами були переповнені всі газети українських партій, як в Галичині, так і на Буковині, головню «Свобода» і «Діло» були інформативними факторами австрійської поліції і воєнних властей» [27, с. 57].

Інша публіцистична розвідка В. Ваврика під назвою «Терезин і Талергоф» є стислим викладом документального твору П. Гардого «Военные преступления Габсбургской монархии 1914–1917 годов», перевиданого в 1964 р. Як зазначав В. Ваврик, праця створена з метою «...показати читачеві-Русинові сукупність усіх насильств і звірств фізичного терору австро-угорської влади щодо російського населення в галицько-російських селах» [10].

Пропагандистськими гаслами на зразок «Україна – Русь – Росія» переповнені роботи ще одного галицько-політичного діяча та педагога А. Камінського. Автор цілого ряду статей та брошур був переконаний в існуванні двох «русских народів», кордон між якими проводив по річці Збруч. Тобто, заперечував будь-яку спільність між українцями Наддніпрянщини та Галичини: «...їх ділить ціла духовна культура, цілий політичний менталітет і всі національні ідеї та ідеали» [15]. Як можна прослідкувати на прикладі праць автора тут збереглися ключові ідеї та фрази, притаманні публіцистиці початку XX ст. Так, А. Камінський стверджував, що в Україні немає русофілів, «мешканці України творять собою синтезу українства та пан русизму», і тільки єдність зможе врятувати від «експансії Заходу – держав Гогенцолернів та Габсбургів» [16]. Автор заперечував існування двох впливових течій у середовищі українського національного руху Галичини, вважаючи їх виключно творінням австропольських правлячих сил.

Ідентичними фразами перегукуються між собою роботи І. Линниченка та С. Бендасюка, котрі в один голос заперечували так званий «український сепаратизм» [3]. Так, на переконання першого «в русской Галиции население не знает названия «Украина», «украинец», а называется русскими, веру свою – русской» [22]. Як бачимо, проросійська пропагандистсько-ідеологічна система активно діяла і в міжвоєнні роки, й надалі послуговуючись тими ж світоглядними орієнтирами, що і в попередні періоди.

Ці питання спонукали українофільських дослідників до підготовки ґрунтовніших спеціальних публікацій. Упродовж 1921–1922 рр. видавництво «Український прапор» у Відні опублікувало низку брошур, головною ідеєю яких було відстоювання інтересів Галичини та її виняткове значення для геополітичної ситуації в Східній Європі. У одній із пропагандистських розвідок «Нехай живе Незалежна Галицька Держава!» досить детально перелічено і аргументовано причини виняткового значення Галичини для Російської імперії напередодні та в роки Першої світової війни. Зокрема, відсутність в останньої на заході природних кордонів зумовила її намагання використати в цьому плані лінію Карпат [30]. Небезпека війни з боку Німеччини та Австрії викликала необхідність у

російського уряду в укріпленні і вирівнюванні за собою західного кордону. Автори також дотримувались думки, що економічні інтереси та стрімкий розвиток українського національного руху відіграли чималу роль у змаганнях Росії за право оволодіти краєм. В свою чергу, претензії на Галичину російський уряд обґрунтовував, опираючись на антропогеографічні та історичні факти одвічної приналежності краю до імперії.

Міжвоєнний період став новим етапом у вивченні етнополітичних процесів XIX – початку XX ст. Найбільш об'ємною працею стала робота М. Андрусяка «Нариси з історії галицького москвофільства», яка одночасно була узагальненням його попередніх публікацій з даної проблеми [1, 2]. Характерним стало розширення традиційної джерельної бази дослідження за рахунок залучення та аналізу епістолярної спадщини діячів кінця XIX – початку XX ст. В роботі показано витоки й еволюцію москвофільства як наскрізь реакційного. Сучасна українська історіографія, намагаючись здійснити переоцінку та переосмислити місце та значення москвофільства у розвитку українського національного руху, часто послуговується визначеннями та категоріями, здійсненими саме М. Андрусяком. Насамперед, він чітко розділяв як окремі явища галицьке русофільство та москвофільство, вважаючи останнє значно вужчим поняттям ніж перше. Ототожнення русофільства і москвофільства, на переконання автора, (як прагнення політичної єдності з Росією) не є вірним, бо «не всі русофіли були москвофілами, але москвофільство розвинулось з русофільства» [1, с. 3].

Автор детально прослідкував характер природи москвофільства, ставлячи на перше місце ефективну російську пропаганду [2, с. 8]. В цілому, незважаючи на певний популізм та схильність до публіцистики, праці М. Андрусяка стали ключовими в подальших наукових пошуках українських, в тому числі і зарубіжних істориків, а розроблена автором схема етапів розвитку москвофільства стала основою при створенні нових класифікаційних схем сучасними вітчизняними науковцями.

Проукраїнськи зорієнтовані західноукраїнські дослідники міжвоєнного періоду в цілому не змогли виробити підходи і трактування, які б цілісно й об'єктивно розкривали різні аспекти проблеми. Як приклад, можна взяти репрезентативну «Велику історію України» під редакцією історика, архівіста та краєзнавця М. Голубця [11]. Широко розкриваючи суспільно-політичні процеси в краї напередодні війни, організацію Українського січового стрілецтва, він не приділив достатньо уваги періодові російської окупації, зазначив з цього приводу лише про ліквідацію українських шкіл та установ і депортацій. Не згадується практично про дії австро-угорської влади, зокрема про терор і репресії проти українського населення. Слід зазначити, що такий спосіб висвітлення політичних та військових подій на західноукраїнських землях кінця XIX – початку XX ст. запозичили українські зарубіжні дослідники.

В короткому нарисі подій історії України до 1917 р. галицький політик та громадський діяч О. Терлецький основну увагу приділив питанню «української справи» у європейській політиці. Висловив думку, що Україна ще з кінця XVIII ст. перестала бути самостійним чинником у міжнародній грі, а тому ні Австрія, ні Росія не використовували у своєму протистоянні український рух [40, с. 39]. Вагомим фактором українці Галичини були для Габсбургів тільки у плані їх протистояння з поляками. Ще менше значення як для імперії, так і власне для української нації, автор надавав Буковині та Закарпаттю. Водночас всю провину на слабо розвинутий тут український національний рух О. Терлецький покладав на москвофільство, котре, на його погляд, «не могло дійти до якогось ширшого значіння, не могло оживити народу» і тому закономірно, що втратило будь-які впливи до кінця XIX ст.

Досить співзвучними з поглядами О. Терлецького є думки публіциста та історика І. Борщака, який розглядав Закарпаття передвоєнних років в спектрі міжнародних відносин [4, 5]. Останній був переконаний, що Російська імперія до останніх днів війни не розглядала серйозно питання Карпатської України, так власне як і приєднання до імперії решти австрійських земель, заселених українцями. Такі плани імперської дипломатії він пояснював небажанням останньої «...збільшувати національний польський та український елемент. На думку автора, без Галичини не могла підносити Росія і питання Карпатської України» [5, с.11]. Він вважав, що офіційний Петербург не бажаючи зіпсувати відносини з Віднем та розуміючи складність українського і польського питань, негативно ставився до будь-яких слов'янофільських ініціатив та пропаганди з боку графа В. Бобринського та його прибічників.

Таким чином, західноукраїнська історіографія 1920–1930-их рр. представлена публіцистичними і науковими дослідженнями москвофілів та проукраїнськи налаштованих авторів. Ця особливість і визначила характерні риси, присутні у більшості праць. Мова йде про політичну заангажованість літератури, пропагандистсько-популяризаторську спрямованість, відсутність об'єктивного і цілісного аналізу політики російського уряду під час окупації Галичини та Буковини тощо. В той же час було створено ряд знакових робіт, які розставили в подальшому акценти у вивченні суспільно-політичних та національних процесів на західноукраїнських землях. Міжвоєнна

західноукраїнська історична наука успадкувала такі риси як полемічність при визначенні причин війни і критиці проросійської літератури, широку історичну аналітику при зображенні етапів розвитку західноукраїнських земель тощо.

У 20–30-их рр. ХХ ст. з'явилася перша спроба авторів оцінити події кінця ХІХ – початку ХХ ст., перипетії Першої світової війни на теренах західноукраїнських земель. Всі проаналізовані праці можна поділити на три окремі групи: мемуари; публіцистичні та наукові дослідження. На мемуарну спадщину неабиякий вплив мали політичні та світоглядні переконання, особисті симпатії авторів, хоча праці такого характеру містять чимало цікавих фактів, які складно знайти в інших опублікованих працях. Між працями публіцистичними та науковими важко провести чітку межу, оскільки публіцистичний характер викладу матеріалу поєднувався із констатацією певних наукових фактів та їх довільним трактуванням. Отже, в узагальнюючих дослідженнях західноукраїнських авторів проблема російської політики в краї під час Першої світової війни не отримала адекватного і об'єктивного висвітлення.

Список використаної літератури

1. Андрусак М. Генеза і характер галицького русофільства в ХІХ – ХХ ст. / М. Андрусак. – Прага: Укр. вид-во «Пробоем», 1941. – 23 с.
2. Андрусак М. Нариси з історії галицького москвофільства / М. Андрусак. – Л.: Вид-во т-ва «Просвіта», 1935. – 79 с.
3. Бендасюк Б. Историческое развитие украинского сепаратизма / Б. Бендасюк. – Л., 1938. – 134 с.
4. Борщак І. Європа і відродження України (1914–1923) / І. Борщак // Літопис Червоної Калини. – Львів, 1936. – Ч. 1. – 1936. – С. 5–8; Ч. 11. – 1936. – С. 8–12; Ч. 12. – 1936. – С. 7–12.
5. Борщак І. Карпатська Україна у міжнародній грі / І. Борщак. – Л.: Наше слово, 1938. – 62 с.
6. Ваврик В. Значение Талергофа: 2-ой Талергофский Съезд. Речи, приветствия, отзывы. Талергофская выставка / А.В.Копыстьянский. – Л., 1934. – 50 с.
7. Ваврик В. Картина австро-мадярського террора в 1914 г. – Л.: Тип. Ставропиг. Ін-та, 1933. – 8 с. (Оттиск из Временника на 1934 г.).
8. Ваврик В. Справка о русском движении в Галичине; с библиографией за 1929 г. / – Л.: Тип. Ставропиг. Ін-та, 1930. – 16 с. (Оттиск из Временника, 1930).
9. Ваврик В. Талергоф. В 20-ті роковини народної трагедії галицько-руського народу. – Л.: Тип. Ставропиг. Інст., 1934. – 64 с.
10. Ваврик В. Терезин і Талергоф: К 50-летней годовщине трагедии Галицко-Русского народа. – М.: Идательский дом "Софт Издат", 2001. – 144 с.
11. Велика історія України. До 1923 р. опрацювали проф. д-р Іван Крип'якевич і ред. Микола Голубець; до 1948 р. доповнив проф. д-р Дмитро Дорошенко; праісторію України доповнив проф. д-р Ярослав Пастернак. – Л.; Вінніпег, 1948. – 967 с.
12. Великочий В.С. Українська історіографія суспільно-політичних процесів у Галичині 1914–1919 рр.: монографія. — Івано-Франківськ, 2009. — 812 с.
13. Военные преступления Габсбургской монархии 1914–1917 гг. Галицкая Голгофа. Кн. 1. / Издатель Peter S.Hardi Lane. – Trumbull Conn. USA, 1964. – 773 с.
14. Дорошенко В. Українство в Росії. Новіші часи / В. Дорошенко. – Відень: Накладом СБУ, 1916. – 116 с.
15. Камінський А. Галичина П'ємонотом / – Л., 1924. – 75 с.
16. Камінський А. Народники і общеруси (їх історична ціна) / А. Камінський. – Л.: Слово, 1930. – 11 с.
17. Карпинець І. І. Галичина: військова історія 1914–1921 рр. / упор. Стеблій Ф.І., Якимович Б.З. / І. І. Карпинець. – Л.: Видав. дім «Панорама», 2005. – 376 с.
18. Карпинець І. І. Історія західноукраїнських земель в часі Першої світової / І. І. Карпинець // Карпинець І. І. Галичина: військова історія 1914–1921 рр. / упор. Стеблій Ф.І., Якимович Б.З. – Л.: Видав. дім «Панорама», 2005. – С. 11–69.
19. Карпинець І. І. Український народ Австро-Угорщини в часі Першої світової війни / І. І. Карпинець // Карпинець І. І. Галичина: військова історія 1914–1921 рр. / упор. Стеблій Ф.І., Якимович Б.З. – Л.: Видав. дім «Панорама», 2005. – С. 70–81.
20. Крип'якевич І. Галичина під час російської окупації. Серпень 1914 р. – червень 1915 р. / І. Крип'якевич. – Л., 1915. – 116 с.
21. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914. На підставі споминів і документів / К. Левицький. – Л., 1927. – 736 с.
22. Линниченко И. Малорусский вопрос и автономия Малороссии. Открытое письмо проф. М. Грушевскому / И. Линниченко. – Одеса, 1917. – 40 с.
23. Литвин М. Україна у Першій світовій війні: сучасна російська історіографія проблеми / М. Литвин // Військово-науковий вісник. – Вип. 7. – Л.: Львівський військовий ін-т, 2005. – С. 151–160.
24. Лозинський М. Українство і москвофільство серед українсько-руського народу в Галичині (Відп. за випуск Л. Ф. Михайлюк – репринтне вид.). – Стрий: МП «Опришки», 1994. – 93 с.
25. Любченко В. Москвофільський фактор в політиці Російської імперії напередодні і на початку Першої Світової війни / В. Б. Любченко // Проблеми історії України ХІХ – ХХ ст. – Вип. VI. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – С. 125–142.
26. Маковський В. Гмінд: Табор українських збігів і виселенців у часі світової війни 1914–1918 рр. Спогади з перед 20-ти літ / В. Маковський. – Л.: Діло, 1935. – 301 с.
27. Маковський В. Талергоф: Спогади і документи / В. Маковський. – Л.: Накл. автора, 1934. – 260 с.
28. Мудрий М. Галицьке русофільство в сучасній історіографії: стан і перспективи дослідження / М. Мудрий // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Випуск 9. – Л., 2001. – С. 254–280.
29. Мудрий М. Національно-політичні орієнтації в українському суспільстві Галичини австрійського періоду у висвітленні сучасної історіографії / М. Мудрий // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – Вип. 37/1. – С. 465–500.
30. Нехай живе Незалежна Галицька Держава! Збірник статей. – Відень, 1922. – Накл. «Українського Прапора». – 80 с.
31. Реєнт О. Україна в період Першої світової війни: історіографічний аналіз / О. Реєнт, Б. Янишин // Український історичний журнал. – 2004. – № 4. – С. 3–38.
32. Стахів М. Західна Україна та політика Польщі, Росії і Заходу (1772–1918) / М. Стахів. – Скрантон, Т. І. – 1958. – 208 с. Т. II. – 1958. – 224 с.
33. Стахів М. Історія світової війни в рр. 1914–1918. – Ч. 1: Причини світової війни / М. Стахів. – Л.: Народний ун-т

самоосвіти, 1931. – 24 с. 34. Стахів М. Як проводилася світова війна? Історія світової війни в рр. 1914–1918 / М. Стахів. – Л., 1925. – 2 ч. – 40 с. 35. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у ХІХ ст.) / О. Сухий. – Л., 2003. – 498 с. 36. Талергофський альманах: Пропамятня книга австрійських жестокостей, изуверств и насилій над карпато-руським народом во время всемирной войны, 1914–1917 гг. – Львов: Талергоф. ком-т, 1924. – Вып. 1. Террор в Галичине в первый период войны, 1914–1915 гг. – 1924. – 204 с. 37. Талергофський альманах: Пропамятня книга австрійських жестокостей, изуверств и насилій над карпато-руським народом во время всемирной войны, 1914–1917 гг. – Львов: Талергоф. ком-т, 1924. – Вып. 2. Террор в Галичине. Терор в Буковине. Отзвуки печати. Терезин, Гминд, Гнась и др. – 1925. – 150 с. 38. Талергофський альманах: Пропамятня книга австрійських жестокостей, изуверств и насилій над карпато-руським народом во время всемирной войны, 1914–1917 гг. – Львов: Талергоф. ком-т, 1924. – Вып. 3. – Ч. I, 1930. – 156 с. 39. Талергофський альманах: Пропамятня книга австрійських жестокостей, изуверств и насилій над карпато-руським народом во время всемирной войны, 1914–1917 гг. – Львов: Талергоф. ком-т, 1924. – Вып. 4. – Ч. 2, 1932. – 158 с. 40. Терлецький О. Історія України від 1728 до 1917 / О. Терлецький. – Львів: Накл. тов-ва «Просвіта», 1936. – 105 с. 41. Томашівський С. Галичина: політично-історичний нарис з приводу світової війни / С. Томашівський. – 1915. – Б. м.: Накл. М. Михайленко. – 32 с. 42. Фенцик С. Галиція / С. Фенцик. – Ужгород: Типографія «Школьної допомоги», 1928. – 15 с. 43. Цегельський Л. З чого виникла війна та що вона нам може принести / Л. Цегельський. – Відень, 1915. – 15 с.

Ирина Музычин

ЗАПАДНОУКРАИНСКАЯ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ МЫСЛЬ МЕЖВОЕННОГО ПЕРИОДА О ПОЛИТИКЕ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ В ЗАПАДНОУКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ В ГОДЫ ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

В статье раскрыты основные аспекты политики Российской империи в отношении украинских земель Австро-Венгрии во время Первой мировой войны через призму видения западноукраинских авторов межвоенного периода.

Ключевые слова: Первая мировая война, москвофильство, межвоенный период, украинофилы, западноукраинские земли.

Iryna Muzychyn

WESTERN SOCIAL AND POLITICAL THOUGHT INTERWAR POLITICS OF EMPIRE ON WESTERN LANDS DURING THE FIRST WORLD WAR

The article deals with the basic aspects of the policy of the Russian Empire on Ukrainian lands Austro-Hungarian Empire during the First World War through the prism of Western vision of the authors of the interwar period.

Key words: First World War, russophilism, interwar period, ukrainophiles, western.